

การศึกษาความเข้าใจของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการของ
เด็กวัยอนุบาล

นางสาวอรพรรณ บุตรกัตัญญ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ภาควิชาประถมศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2542

ISBN 974 - 333 - 439 - 4

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**A STUDY OF ADMINISTRATORS AND TEACHERS' UNDERSTANDING OF
DEVELOPMENTALLY APPROPRIATE PRACTICE FOR PRESCHOOL CHILDREN**

Miss Oraphan Butkatunyoo

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education in Early childhood Education**

Department of Elementary Education

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 1999

ISBN 974 - 333 - 439 - 4

อรพรรณ นุตรกตัญญู: การศึกษาความเข้าใจของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล (A STUDY OF ADMINISTRATORS AND TEACHERS' UNDERSTANDING OF DEVELOPMENTALLY APPROPRIATE PRACTICE FOR PRESCHOOL CHILDREN) อ. ที่ปรึกษา: รศ. ดร. จีระพันธุ์ พูลพัฒน์, 224 หน้า. ISBN 974 - 333 - 439 - 4

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเข้าใจและการปฏิบัติของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก การสอนที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก การสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและนโยบายของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหาร 100 คน และครู 232 คน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ทบวงมหาวิทยาลัย และสภาสถาบันราชภัฏ ในจังหวัดเชียงใหม่ ขอนแก่น สงขลา และกรุงเทพมหานคร ประจำปีการศึกษา 2542 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบวัดความเข้าใจ แบบสอบถามการปฏิบัติ แบบสัมภาษณ์และแบบสังเกต

ผลการวิจัยพบว่า ความเข้าใจของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการปฏิบัติที่เหมาะสมกับระดับพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาลอยู่ในระดับปานกลาง จากคะแนนในการทำแบบวัดความเข้าใจที่มีลักษณะเป็นสถานการณ์ในการตัดสินใจ โดยผู้บริหารส่วนใหญ่มีความเข้าใจมากที่สุดในการสรรหาคณาจารย์เพื่อรองรับจำนวนเด็กอนุบาลที่เพิ่มขึ้น และมีความเข้าใจน้อยที่สุดในการกำหนดนโยบายสำหรับการใช้ภาษาและการสื่อสารภายในโรงเรียน สำหรับครูส่วนใหญ่มีความเข้าใจมากที่สุดในการรายงานผลการประเมินเด็กและมีความเข้าใจน้อยที่สุดในการจัดประสบการณ์หรือสื่อที่ซับซ้อนมากขึ้นเมื่อเด็กทำได้แล้วและเปิดโอกาสให้มีการทบทวนหรือทำซ้ำ

การปฏิบัติของผู้บริหารและครูตามระดับความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาลตามที่ศึกษา 6 ด้าน พบว่า

กลุ่มของผู้บริหารและครูที่มีความเข้าใจระดับมาก มีการปฏิบัติที่เห็นเด่นชัดในแต่ละด้าน คือ การจัดสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและทางสังคม การมีส่วนร่วมของเด็กในการทำกิจกรรมการเรียนรู้เป็นกลุ่มใหญ่ กลุ่มย่อย และรายบุคคล การบูรณาการหลักสูตร การใช้แฟ้มสะสมงาน การให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมทั้งทางโรงเรียน และการส่งเสริมให้ครูพัฒนาอย่างต่อเนื่องทางการศึกษาปฐมวัย

กลุ่มของผู้บริหารและครูที่มีความเข้าใจระดับปานกลาง มีการปฏิบัติที่เห็นเด่นชัดในแต่ละด้าน คือ การจัดสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ การมีส่วนร่วมของเด็กในการทำกิจกรรมการเรียนรู้เป็นกลุ่มใหญ่และรายบุคคล การใช้แผนการสอนของหน่วยงานที่จัดทำขึ้น การใช้แบบประเมินความพร้อม การเชิญผู้ปกครองให้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดให้ และการสนับสนุนให้ครูเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการศึกษาปฐมวัย

กลุ่มของผู้บริหารและครูที่มีความเข้าใจระดับน้อย มีการปฏิบัติที่เห็นเด่นชัดในแต่ละด้าน คือ ไม่มีการจัดสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและทางสังคม การมีส่วนร่วมของเด็กในการทำกิจกรรมการเรียนรู้เป็นกลุ่มใหญ่ การแบ่งหลักสูตรเป็นรายวิชา การแจ้งข่าวสารและพูดคุยกับผู้ปกครอง และไม่ได้รับครูที่จบทางการศึกษาปฐมวัยหรือผ่านการอบรม

ภาควิชา ประถมศึกษา
สาขา การศึกษาปฐมวัย
ปีการศึกษา 2542

ลายมือชื่อนิติ..... นุตรกตัญญู.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... จีระพันธุ์ พูลพัฒน์.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

3972402127 : MAJOR EARLY CHILDHOOD EDUCATION

KEY WORD: DEVELOPMENTALLY APPROPRIATE PRACTICE / PRESCHOOL

ORAPHAN BUTKATUNYOO: A STUDY OF ADMINISTRATORS AND TEACHERS' UNDERSTANDING OF DEVELOPMENTALLY APPROPRIATE PRACTICE FOR PRESCHOOL CHILDREN. THESIS ADVISOR: ASSOC.PROF. CHEERAPAN BHULPAT, Ph.D. 224 pp. ISBN 974-333-439-4

The objectives of this study were to study administrators and teachers' understanding and practice of developmentally appropriate practice on creating a caring community of learners, teaching to enhance child development and learning, constructing appropriate curriculum, assessing children's development and learning, building reciprocal relationship with parents, and program policies. Samples were 100 administrators and 232 teachers in Office of National Primary Education Commission, Office of the Private Education Commission, Ministry of University Affairs and Office of Rajabhat Institutes Councils at Chiang Mai, Khon Kean, Songkhla and Bangkok in 1999 academic year. Data collection methods were a test of developmentally appropriate practice, a questionnaire, an interview and an observation.

Findings were that the understanding of administrators and teachers was at medium level according to the test score of decision making situations. The most understanding of administrators was the selection of early childhood teachers for increasing preschool children, and the less understanding's was about the present policy in communicating with children in the school. The most understanding of teachers was reporting results of children assessment, and less understanding's was to create more complex experiences and learning materials when the children had already done and drilled.

The practices of administrators and teachers according to the level of their understandings at 6 substances of the study were as follows:

At the high level of understanding, there were: creating both physical and social environments; participating in learning activities with children in a large group, a small group and an individual; integrating curriculum; using a portfolio assessment; cooperating parents and staffs; and encouraging an ongoing professional development.

At the medium level of understanding, there were: creating physical environment; participating in learning activities with children in a large group and an individual; using a prescribed curriculum plan; assessing by readiness tests; inviting parents to participate in school activities; and supporting teachers to engage in-service training.

At the low level of understanding, there were: not creating physical and social environment; participating in learning activities with children in a large group; not integrating curriculum; assessing by readiness tests; providing information to parents; and not being interested in teachers who experience or train in early childhood education.

ภาควิชา ประถมศึกษา
สาขาวิชา การศึกษาปฐมวัย
ปีการศึกษา 2542

ลายมือชื่อผู้พิมพ์.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความสำเร็จของรองศาสตราจารย์ ดร.จีระพันธ์ พูลพัฒน์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำ ข้อชี้แนะและข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ รวมทั้งการให้เวลา ให้ความมั่นใจ ให้กำลังใจและความอนุเคราะห์แก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งอย่างยิ่ง และขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ทิตินา แรมมณี ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และอาจารย์สุกัญญา กาญจนกิจ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้ดำเนินการสอบวิทยานิพนธ์ พร้อมทั้งกรุณาให้คำชี้แนะที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัยครั้งนี้อย่างยิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณในความกรุณาของผู้ทรงคุณวุฒิ ศาสตราจารย์ ดร.อุทุมพร จามรมาน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาวินี ศรีสุขวัฒนานนท์ อาจารย์ ดร. บัทยาวัดี เล่ห์มิ่งคล นางสุชาดา วัชวุฒิ และดร.วรนาท รักสกุลไทย ที่กรุณาตรวจลอบเครื่องมือวิจัยและให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัยครั้งนี้ รวมทั้งขอขอบพระคุณผู้บริหารและครูทุกท่านของโรงเรียนที่ให้ข้อมูลในการวิจัย และโรงเรียนที่อนุญาตให้ผู้วิจัยได้ทดลองใช้เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของทุกท่านเป็นอย่างยิ่ง

การวิจัยครั้งนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากบัณฑิตวิทยาลัยจำนวน 9,000 บาท ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาประถมศึกษาและคณาจารย์คณะครุศาสตร์ทุกท่านที่ได้กรุณาอบรมสั่งสอนในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัย ตลอดช่วงระยะเวลาของการศึกษา

ผู้วิจัยขอขอบคุณเพื่อน ๆ พี่ ๆ และน้อง ๆ สาขาวิชาการศึกษาศรีสุริยวงษ์ ชาวค่ายครุศาสตร์ ชาวภจ.38 ที่มีวิจัยของรองศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา คณะครุศาสตร์ และทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนในการทำวิจัยและให้กำลังใจผู้วิจัยตลอดมา

ท้ายนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และญาติพี่น้องที่ได้ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมาจนสำเร็จการศึกษา

อรพรรณ บุตรกตัญญู

สารบัญ

		หน้า
	บทคัดย่อภาษาไทย	ง
	บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
	กิตติกรรมประกาศ	ฉ
	สารบัญตาราง	ญ
บทที่		
1	บทนำ	1
	ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย	7
	ขอบเขตการวิจัย	7
	ข้อตกลงเบื้องต้น	7
	คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	8
	วิธีดำเนินการวิจัย	10
	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	11
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
	การปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการเด็กวัยอนุบาล	13
	ความหมายของการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการเด็กวัยอนุบาล	13
	ความเป็นมาและความสำคัญ	16
	ความเข้าใจสำหรับการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการ	17
	พัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล	18
	หลักการของพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก	18
	วิธีคิดและการเรียนรู้ของเด็ก	19
	พัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กวัยอนุบาล	20
	การดูแลที่เหมาะสมสำหรับเด็กวัยอนุบาลในช่วงอายุต่าง ๆ	25
	แนวทางในการปฏิบัติที่เหมาะสมและไม่เหมาะสมกับพัฒนาการ เด็กวัยอนุบาล.....	25
	การปฏิบัติที่เหมาะสมและไม่เหมาะสมกับพัฒนาการเด็กวัยอนุบาล	26
	การปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการเด็กวัยอนุบาลโดยทั่วไป.....	43

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
2	การปฏิบัติที่ไม่เหมาะสมกับพัฒนาการเด็กวัยอนุบาลโดยทั่วไป.....	43
	แผนผังความต่อเนื่องของการเปลี่ยนแปลงในการปฏิบัติที่เหมาะสมกับ พัฒนาการ	45
	แนวทางสำหรับการจัดสื่ออุปกรณ์และพื้นที่ที่เหมาะสม.....	46
	นโยบายที่จำเป็นสำหรับการประสบความสำเร็จของการปฏิบัติที่เหมาะสมกับ พัฒนาการ.....	46
	แนวทางในการป้องกันเด็กจากการปฏิบัติที่ไม่เหมาะสมกับพัฒนาการ	47
	หน่วยงานที่จัดการศึกษาสำหรับเด็กวัยอนุบาลในประเทศไทย	54
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	56
	งานวิจัยในต่างประเทศ	56
	งานวิจัยในประเทศไทย	57
3	วิธีดำเนินการวิจัย.....	63
	การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย	63
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	63
	ตัวแปรที่เกี่ยวข้อง.....	66
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	67
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	83
	การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอ.....	87
4	ผลการวิเคราะห์มูล.....	90
5	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	133
	สรุปผลการวิจัย.....	135
	อภิปรายผลการวิจัย.....	137
	ข้อเสนอแนะ.....	143
	รายการอ้างอิง.....	146
	ภาคผนวก.....	150
	ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ	151
	ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	152

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ภาคผนวก ค ภาพถ่ายการปฏิบัติที่เหมาะสมและไม่เหมาะสม.....	213
ภาคผนวก ง ค่าทางสถิติ.....	223
ประวัติผู้เขียน.....	224

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	เกณฑ์คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างเพื่อการสัมภาษณ์และสังเกตโดยพิจารณาจากระดับคะแนนที่ได้จากการตอบแบบวัดความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล.....	65
2	จำนวนโรงเรียน ผู้บริหาร และครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจากจังหวัดและสังกัดต่าง ๆ ในการให้สัมภาษณ์และสังเกตที่แบ่งโดยการพิจารณาตามระดับคะแนน.....	65
3	กรอบความคิดของการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	68
4	กรอบแนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการเด็กวัยอนุบาล.....	69
5	กรอบความคิดจำแนกประเด็นและข้อคำถามจากแบบวัดความเข้าใจของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล.....	74
6	กรอบความคิดจำแนกประเด็นและข้อคำถามแบบเลือกตอบที่ตรงกับการปฏิบัติจากแบบสอบถามการปฏิบัติของผู้บริหารและครูที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล.....	76
7	กรอบความคิดจำแนกประเด็นและข้อคำถามจากแบบสัมภาษณ์ความเข้าใจของผู้บริหารและครูที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล.....	78
8	กรอบความคิดในการสังเกตการปฏิบัติของครูที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล.....	80
9	จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหารและครูที่ตอบแบบวัดความเข้าใจของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการและแบบสอบถามการปฏิบัติของผู้บริหารและครูที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล.....	84
10	ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสังเกต.....	86
11	จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหารจำแนกตามข้อมูลด้านสถานภาพส่วนตัว.....	91
12	จำนวนและค่าร้อยละของครูจำแนกตามข้อมูลด้านสถานภาพส่วนตัว.....	93
13	จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหารจำแนกตามความเข้าใจที่ถูกต้องและไม่ถูกต้องเกี่ยวกับการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล จากแบบวัดความเข้าใจของผู้บริหารเกี่ยวกับการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล...	96
14	จำนวนและค่าร้อยละของครูจำแนกตามความเข้าใจที่ถูกต้องและไม่ถูกต้องเกี่ยวกับการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล จากแบบวัดความเข้าใจของครูเกี่ยวกับการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล.....	98

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
15	จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหารจำแนกตามข้อมูลการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาลในด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก.....	100
16	จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหารจำแนกตามข้อมูลการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กอนุบาลในด้านการสอนที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้...	102
17	จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหารจำแนกตามข้อมูลการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาลในด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม.....	104
18	จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหารจำแนกตามข้อมูลการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาลในด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก.....	106
19	จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหารจำแนกตามข้อมูลการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาลในด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง.....	107
20	จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหารจำแนกตามข้อมูลการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาลในด้านนโยบายของสถานศึกษา.....	109
21	จำนวนและค่าร้อยละของครูจำแนกตามข้อมูลการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาลในด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก.....	111
22	จำนวนและค่าร้อยละของครูจำแนกตามข้อมูลการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาลในด้านการสอนที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก.....	113
23	จำนวนและค่าร้อยละของครูจำแนกตามข้อมูลการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาลในด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม.....	115
24	จำนวนและค่าร้อยละของครูจำแนกตามข้อมูลการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาลในด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก.....	117

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
25	จำนวนและคำร้อยละของครูจำแนกตามข้อมูลการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาลในด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง.....	118
26	การแปลความหมายของคำระดับความยาก.....	223
27	การแปลความหมายคำอำนาจจำแนก.....	223

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย